

نگاهی به نژادکشی ارمنیان

و
محاكمه طلعت باشا

با
دادگاه سوغومون تهلیریان

ترجمه ، تالیف ، سخن آغاز و پیشگفتار

دکتر ادیک باغداساریان
(ا. گرمانیک)

اتوا - کانادا ۱۳۸۶

Դր. Էդ Բաղդասարեան
(Էդ. Գերմանիկ)

Ակնարկ Հայոց Յեղասպանության

Սողոմոն Թեղիրեանի
Դատավարությունը

Armenian Genocide

Trial of
Soghomon Tehlirian

By:
Ed. Baghdasarian
(Ed. Germanic) Ph.D.

Ottawa - Canada 2007

نگاهی به نژادکشی ارمنیان

و

محاكمه طلعت پاشا

یا

دادگاه سوغومون تهلیریان

ترجمه، تالیف، سخن آغاز و پیشگفتار

ادیک باغداساریان

چاپ نخست

انتشارات لوئیس

اتاوا - ۲۰۰۵ - کانادا

**به یاد جانبختگان ارمن
و به مناسبت نودمین سالگرد نژادکشی سال ۱۹۱۵
توسط حکومت ترکیه**

۱۹۱۵-۲۰۰۵

فهرست

- ۱- سخن آغاز
- ۲- مناسبات ایرانیان و ارمنیان نوشته: پرفسور واهان بایوردیان ترجمه: ادیک باغداساریان
- ۳- زبان شناسی ، پیوستگی جان ها و روان ها نوشته فرشاد صفائی
- ۴- نگاهی کوتاه به تاریخ قتل عام ارمنیان نگارش ادیک باغداساریان
- ۵- مسئولان قتل عام نوشته آرتم اهانجانیان برگردان : ادیک باغداساریان
- ۶- گواهان و اسنادی از نژاد کشی ارمنیان برگردان : ادیک باغداساریان
- ۷- مشاهدات یک ایرانی- جمالزاده «قتل عام ارمنیان» اسماعیل رایین
- ۸- مشاهدات یک ایرانی- دیوان بیگی «قتل عام ارمنیان» اسماعیل رایین
- ۹- چند شعر از شعرای قربانی در سال ۱۹۱۵ ترجمه دکتر هراند غوکاسیان
- ۱۰- محاکمه سوغومون تهلیریان نوشته آرمین وگنر برگردان : ادیک باغداساریان

سخن آغاز

زمانی که جنگ جهانی اول در ماه اوت ۱۹۱۴ به منظور تقسیم دنیا و چپاول جان و مال ملل بی گناه توسط امپریالیستهای جهانی و نیروهای پرنفوذ پشت پرده سیاست آغاز شد، هیچ کس غیر از برنامه ریزان سیاست جهانی نمی توانستند تصور کنند که کمتر از یک سال بعد بزرگترین فاجعه انسانی در تاریخ روی خواهد داد. در ادامه روند جنایت پیشگی حکومت ترکان عثمانی، گویا تصمیم دولت ترکان جوان براین بود که یک بار برای همیشه مسئله ارمنی را به عنوان بخشی از مسئله شرق به زعم خود حل کند و در همین راستا دهشتناک ترین جنایت تاریخ، اولین نژادکشی سده بیستم یعنی کشتار بیش از ۱/۵ میلیون ارمنی ساکن ارمنستان غربی (شرق آناتولی)، و مناطق مرکزی و غربی آناتولی را سازماندهی و اجرا کرد.

در باره قتل عام ارمنیان جامعه جهانی و حتی برخی تاریخدانان اطلاعاتی ندارند و یا دانسته آنها در حد بسیار ناچیزی است. عدم شناخت این فاجعه باعث شد فاجعه دیگری از همان نوع در جنگ جهانی دوم روی دهد و جان میلیون ها انسان صرفاً به علت یهودی بودن قربانی گردد.

کمی بعد در باره نژادکشی ارمنیان مطالب جامع و خلاصه ارائه خواهد شد، لذا لازم می‌دانم چند نکته در باره این کتاب یادآور شوم. همانگونه که اشاره رفت، ترکان جوان و کمیته اتحاد و ترقی آنها این فاجعه انسانی را سازماندهی و اجرا نمود، سردمداران این کمیته عبارت بودند از طلعت پاشا، انور پاشا، جمال پاشا و دیگران. مغز متفکر کمیته همانا نفر اول بود. پس از اتمام جنگ در سال ۱۹۱۸ دادگاه نظامی استامبول همه آنان را به جرم «جنایت بر علیه بشریت» به مجازات اعدام محکوم کرد لذا این حکم در مورد اکثر آنها اجرا نشد تا اینکه از درون ملت ارمن چند وجدان بیدار دست به اقدام زد، و این جنایتکاران را به سزای اعمال خود رسانید. مهمترین این وقایع ترور طلعت پاشا وزیر امور داخله و سپس صدراعظم ترکیه، بدست سوغومون تهلیریان تنها بازمانده خانواده خود در جریان قتل عام بود. در مورد جزئیات نجات او و چگونگی روند رویدادهای بعدی مطالب مشروحی در همین کتاب خواهید خواند.

تهلیریان مجبور بود دست به چنین اقدامی بزنند زیرا وقتی روز ۱۱ نوامبر ۱۹۱۸ جنگ به پایان رسید، ارمنیان نیز انتظار داشتند مسئولان نژادکشی مجازات گردند لیکن عکس العمل آنها (انگلیس، فرانسه، آمریکا) نشان داد که ایشان قصدی برای این کار نداشتند. و برعکس جنایتکاران ترکان جوان را در برابر آتش خشم انتقامجویی ارمنی مورد حمایت قرار می‌دادند.

روز ۱۵ ماه مارس ۱۹۲۱ طلعت پاشا در مقابل خانه شماره ۱۷ خیابان هاردنبرگ شهر برلین آلمان به ضرب گلوله سوغومون تهلیریان به قتل رسید و پس از دستگیری توسط پلیس صریحا به عمل خود اعتراف نمود.

محاكمه او روزهای دوم و سوم ماه ژوئن ۱۹۲۱ در برلین انجام شد. این محاكمه در واقع به عنوان محاكمه سردمداران ترکان جوان و محكومیت قتل عام ارمنیان ارزیابی می‌گردد. پس از دو روز بازجویی و شهادت گواهان و جرو بحث های مفصل حقوقی و پزشکی هیئت منصفه رای به تبرئه تهلیریان داد.

بقیای جسد طلعت در سال ۱۹۴۳ به دستور هیتلر از برلین به استامبول منتقل شد و طی مراسم رسمی حکومتی و نظامی در تپه آزادی آن شهر به خاک سپرده شد تا آن دسته از هموطنانش که طرفدار جنایت و زور هستند با دیدن آن افتخار کنند و آنانکه دارای وجدان انسانی هستند با هر بار نگاه بر مقبره او احساس شرمساری نمایند.

علی رغم مطالبی که حقوقدانان و وکلای مدافع در جلسه دادگاه در تبرئه آلمانیان از همدستی با ترکان جوان عنوان کردند، امروزه پرواضح است که دولت های آلمان مسئولیت مستقیم در این جنایات داشتند و تا امروز در صورت برخورداری از حس انسانیت موظفند رسماً از ملت ارمن عذرخواهی کنند.

دولت امروزی ترکیه نیز با انکار تمام شواهد و مدارک و حتی اسناد دادگاه استامبول، از پذیرش قتل عام ارمنیان سرباز می زند زیرا به نظر نگارنده سطور ادامه دهنده همان سیاستهای ددمنشانه ترکان جوان و سلطان عبدالحمیدها است.

جامعه و وجدان بیدار بشری وظیفه انسانی در شناختن رنجها و مصیبت های ملل دیگر یعنی صفحات سیاه تاریخ بشری به عهده دارد. اسناد دادگاه محاکمه سوغون تهلیریان که تا کنون به زبانهای آلمانی، انگلیسی، فرانسه، ارمنی و اسپانیولی ترجمه شده است و اینک ترجمه فارسی به ملت انساندوست ایران و دیگر فارسی زبانان که از چندین هزار سال پیش تا کنون مدافع حقوق بشر بوده اند، پیشکش می شود.

متن اصلی کتاب در واقع در سال ۱۹۲۱ تحت عنوان (محکمه طلعت پاشا) با مقدمه و همت آرمین و گنر به زبان آلمانی منتشر شد و ترجمه های ذکر شده از روی آن در سالهای بعد منتشر گردید.

ما انسان های امروزی برای جلوگیری از رویداد فجایع انسانی در هر نقطه از جهان هیچ راه دیگری جز شناخت تاریخ و محکوم کردن رویدادهای وحشتناک گذشته نداریم. مادام که اینگونه وقایع بی کیفر باقی مانده باشند، رویدادهای دیگر از همین نوع کماکان تکرار می گردد.

باشد که روزی پلیدی ها و زشتی های ددمنشانه از جوامع بشری زدوده شود.

به امید آن روز

دکتر ادیک باغداساریان

(ا.گرمانیک)

##

##